

Hvordan skal vi slutte å gjøre det som ikke virker – og redusere det vi gjør for mye av

Pasientsikkerhetskonferansen 21.11.2024

Ole Tjomsland

Prosjektdirektør HSØ RHF

1ste amanuensis UIS

HELSE SØR-ØST

Læringsmål for sesjonen

- Hva er helsetjenester med lav helsegevinst?
- Tiltak for å slutte å gjøre det som ikke virker ?
- Hva er overforbruk – tiltak for å redusere det

Klinisk praksis; innfasing minus utfasing....

INNFASING

Legemidler: godt regulert
(6% av budsjettet)

Prosedyrerelatert utredning og behandling

(ca 30% av budsjettet)

I hovedsak innført uten å vurdere kost-nytte effekt (HTA) f eks kirurgisk robot – «historisk portefølje»

UTFASING

Legemidler godt regulert

Prosedyrerelatert utredning og behandling

Få vurderinger fra Beslutningsforum (artroskopisk skulderkirurgi)

Lykkes vi med inn- og utfasing? 60-30-10.....

- 60% av behandlingen, nyttig og kunnskapsbasert
- 30% så lav kost-nytte verdi at den ikke burde tilbys
- 10% er direkte skadelige.

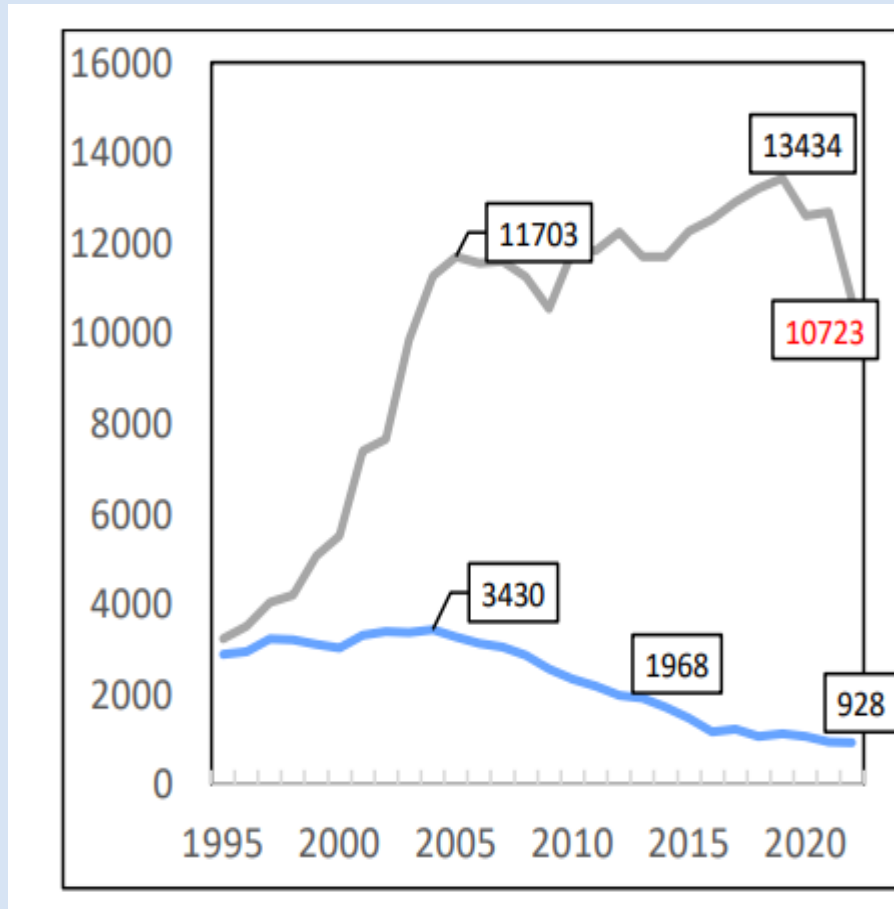
OVERFORBRUK

UTFORDRINGER

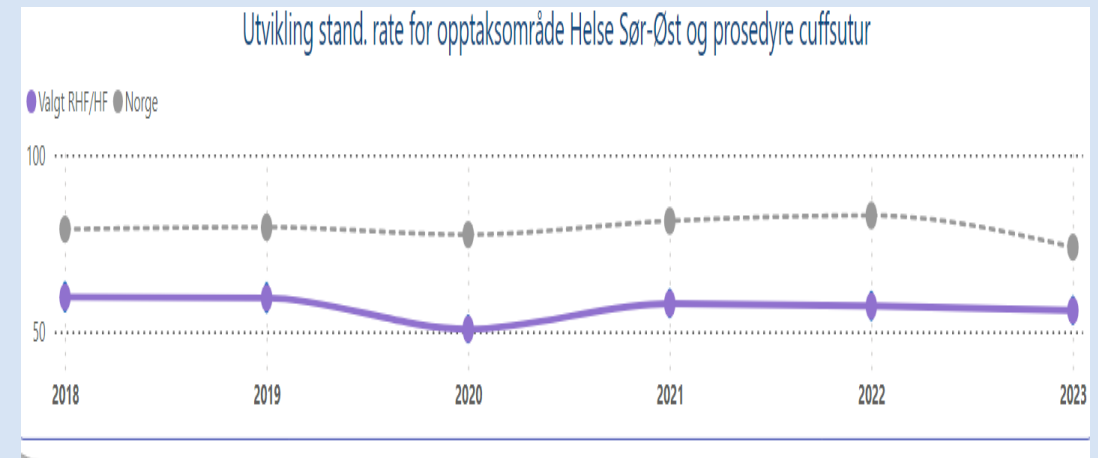
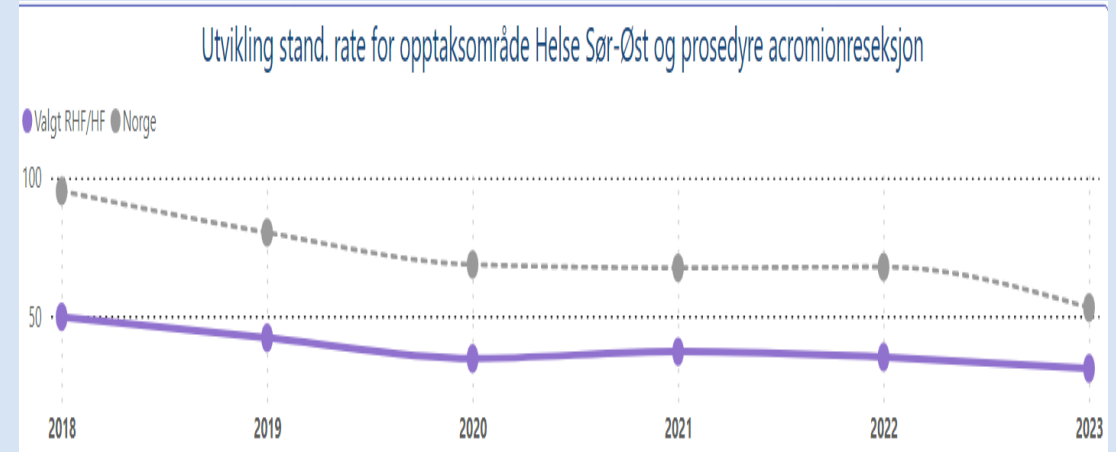
- en forsvinnende liten andel av prosedyrerelatert behandling er kost-nytte vurdert
- krevende å sette grense mellom videreutvikling og etablering av ny behandling
  - « *first came the shovel - than came science ...* »
  - « *trenger ikke placebokontrollerte studier for å vise at fallskjermer virker* »
- Vanlig oppfatning: manglende effekt på populasjonseffekt ikke utelukker effekt på enkeltindivider
- befolkningens forventinger – heller kirurgisk «quick-fix» enn ansvar for livsstils-intervensjon (kosthold, alkohol, fysisk aktivitet++) – kan kanskje kompenseres med bedre «samvalg»

Inn- og utfasing

Koronar bypass – vs PCI

Skulder; acromionreseksjon – cuff-sutur

Arbeid med å redusere uønsket variasjon

Internasjonalt

- Choosing wisely «bottom up» initiert av fagmiljøene
- Evidence based intervention program EBI NHS UK – publisert 3 lister med «low value» prosedyrer som ønskes redusert eller stanset (17+31+16)
- Evaluering har vist liten til ingen effekt i forbruk

Norge

- Legeforeningen; norsk versjon av «Choosing wisely»; KLOKE VALG
- Revurderingsprosjektet – interregionalt; inspirert av EBI – påvirket av pandemien..

Eksempel Skulderkirurgi

Konsensus indikasjon for artroskopisk skulderkirurgi

- Cuff - ruptur
- Instabilitet
- Impingement

Beslutningsforum 13.02.2023

1. Konservativ behandling av degenerativ rotatorcuff-ruptur skal være førstevalg og utprøvd i tilstrekkelig grad før eventuell kirurgisk intervensjon.
- 2: kirurgi ikke gir klinisk relevante forskjeller sammenlignet med ikke-kirurgisk behandling

Beslutningsforum 26.04.2021

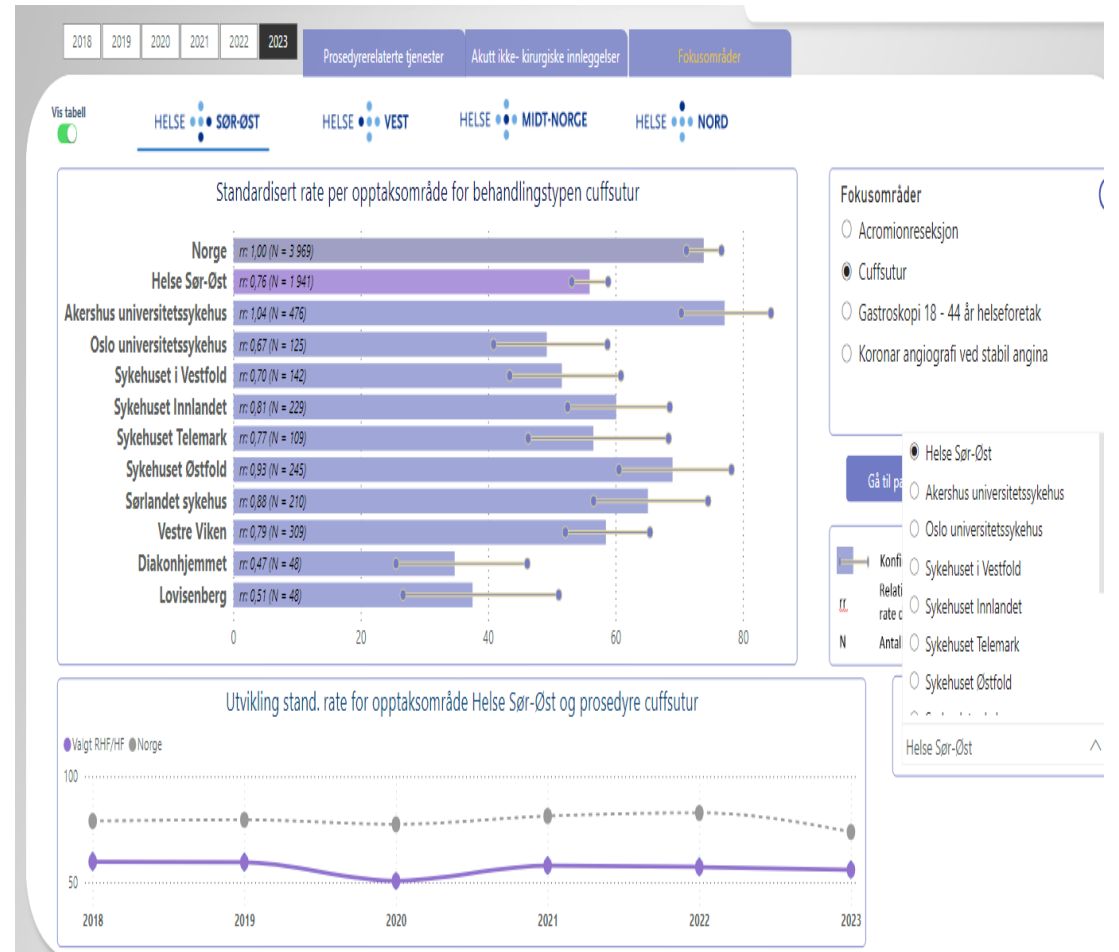
Akromionreseksjon skal som hovedregel ikke tilbys som behandling for impingementsyndrom.

Sykehus med høyest andel per HF

	Sør-Øst	Vest	Midt	Nord
Acromion	16 % Offentlig HF	42 % Privat ideelt	62 % Privat kommersielt	42 % Privat kommersielt
Cuff-repair	23% Privat ideelt	42% Privat ideelt	43% Privat kommersielt	33% Offentlig HF

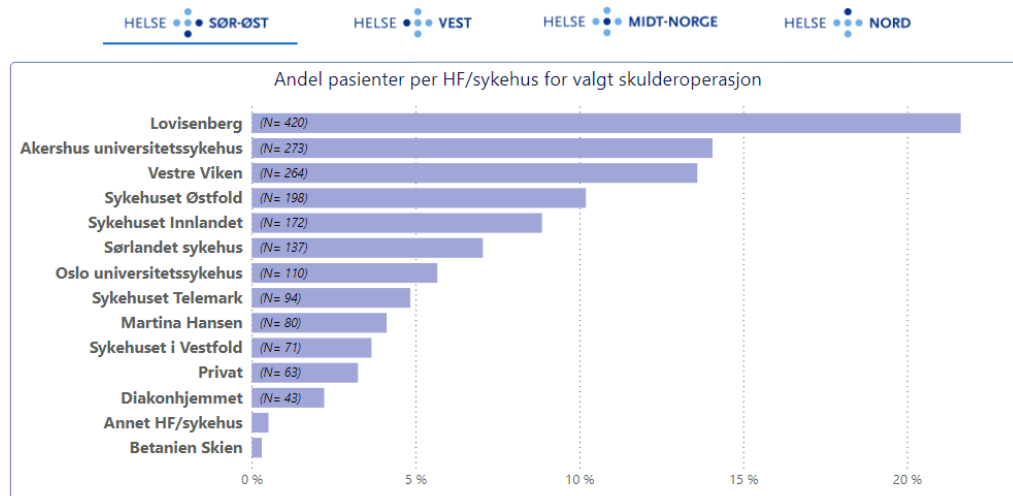
Forbruksrater

AHUS; acromionreseksjon (186) – cuffsutur (476)

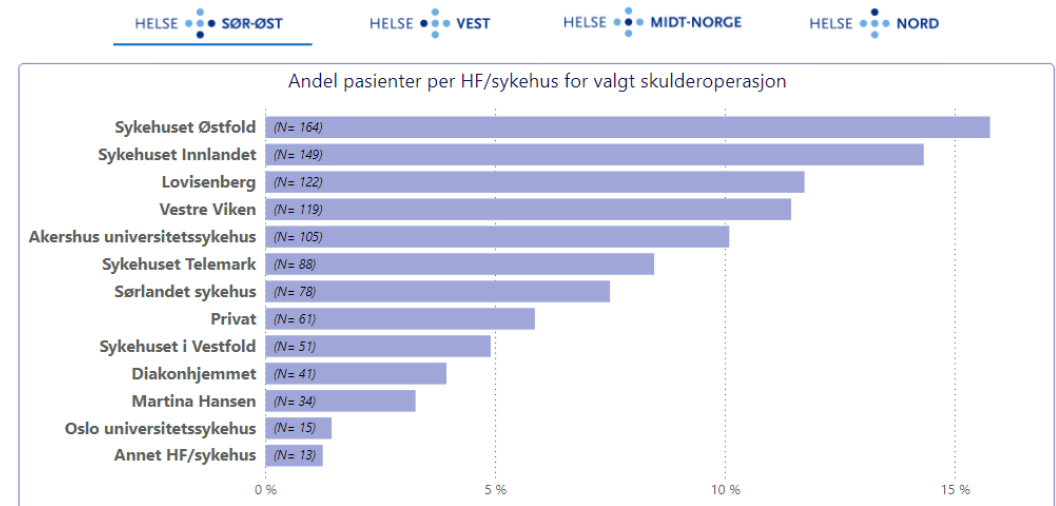

Aktivitet per sykehus

Acromionreseksjon

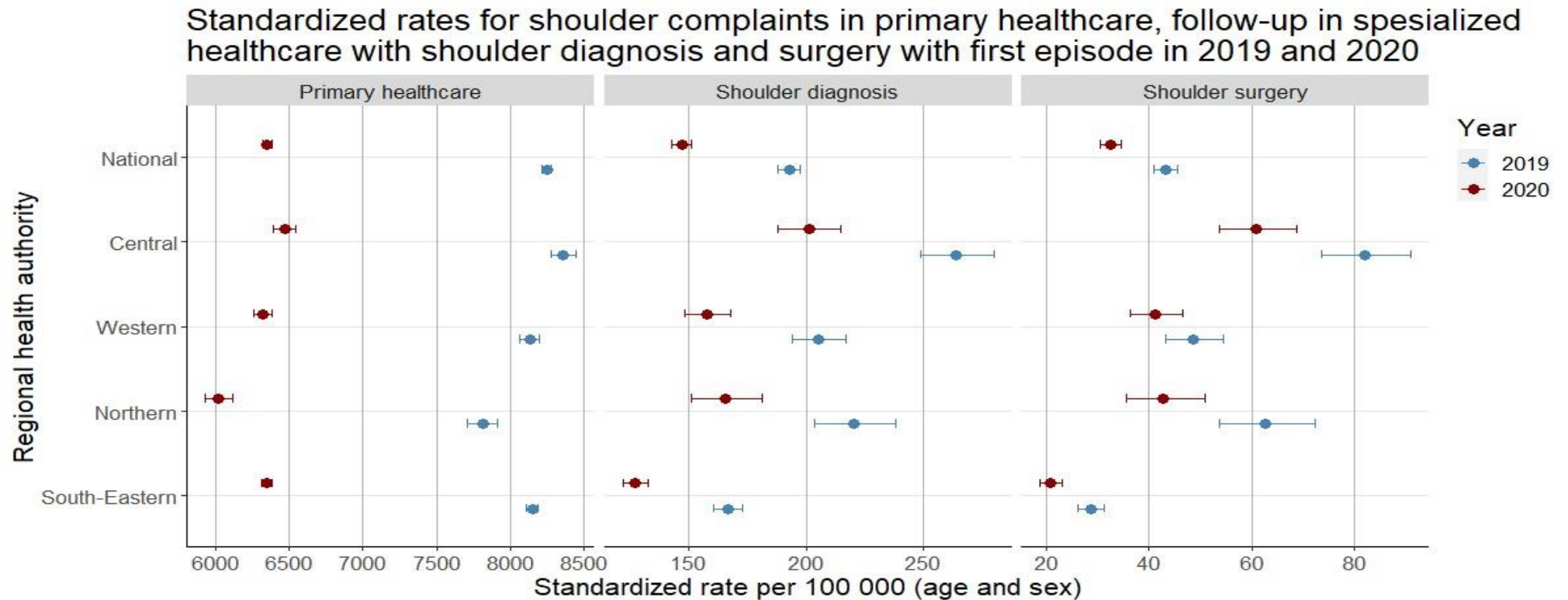
Sutur – ikke traumatisk cuff ruptur

Adm. Dir. Medi 3 Ålesund

- **forklaring på at de har gjort så mange menisk- og skulderoperasjoner:**
  - *større behov for ortopediske operasjoner blant sunnmørske fiskere, verftsarbeidere og andre med fysisk arbeid sammenlignet med kontorarbeidere i Oslo.*
  - *Samtidig kan vi dokumentere gode resultater. I en undersøkelse blant de som ble operert for skulderplager hos Medi3 i 2023, svarte 72 prosent at de er blitt helt bra eller nesten helt bra etter operasjonen».*

Pasientstrøm; fastlege – ortopedisk poliklinikk - kirurgi

Klinisk dashboard Helse Sør-Øst

For å kunne følge med om helseforetakene ivaretar «sørge for ansvaret» med tanke på likeverdig behandling er det utviklet «klinisk dashboard» basert på Wennebergs¹ kategorisering av helsetjenester for å kunne følge ulike aspekter av pasientsikkerhet, kvalitet og forbruksrater med ulike kvalitetsindikatorer slik det er beskrevet i Regional Utviklingsplan.² Uønsket variasjon i spesialisthelsetjenesten oppstår når forskjell i utredning, behandling og oppfølging ikke kan forklares av ulikheter i demografi, geografi, sykkelighet eller andre forhold som sykehusene ikke kan gjøre noe med.

Nødvendige helsetjenester defineres som behandling av tilstander hvor effekt av behandlingen er godt dokumentert og hvor det er liten eller ingen uenighet om indikasjon (for eksempel operasjon for lårhalsbrudd og tykktarmskreft, behandling av hjerneslag og hjerteinfarkt i henhold til etablerte retningslinjer).

Andre helsetjenester (preferanse- og tilbudsstyrte) defineres som behandling av tilstander hvor det foreligger ulike behandlingsalternativ og hvor forbruket påvirkes av tilgjengelig tilbud.

Som utgangspunkt er hovedutfordringen med nødvendige helsetjenester underforbruk mens det for preferanse- og tilbudsstyrte tjenester er over- og feil bruk. Dersom kvalitetsindikatorene gir mistanke om redusert kvalitet brukes tilgjengelig prosess- og strukturindikatorer for å planlegge, gjennomføre og måle effekt av forbedringsarbeid.

¹Wenneberg JE. Tracking medicine: a researcher's quest to understand health care. Oxford: Oxford University Press, 2010.

²Tjomsland, O., Thoresen, C., Ingebrigtsen, T., Søreide, E., & Frich, J. C. (2023). Reducing unwarranted variation: can a 'clinical dashboard' be helpful for hospital executive boards and top-level leaders? *BMJ Leader*, doi:10.1136/leader-2023-000749

[Klikk her for metodebeskrivelse](#)

Nødvendige helsetjenester

Somatikk

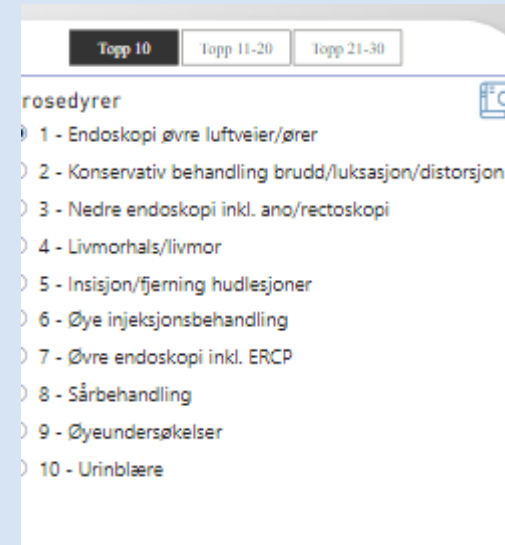
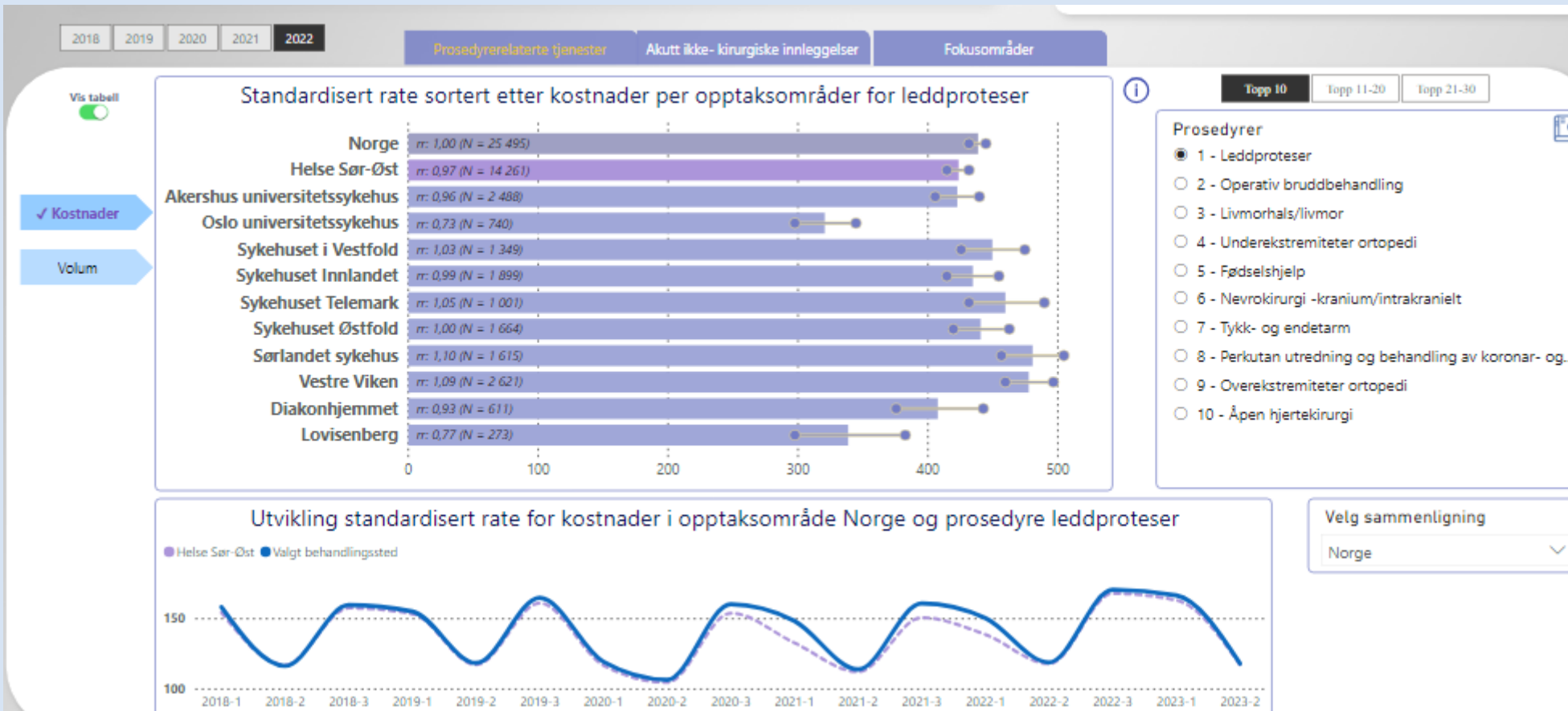
Laboratorie og billeddiagnostikk

Psykisk helse (PH) og Tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

Foto: Ansatte ved Sykehuset Vestfold, Helse Sør-Øst billedarkiv

Prosedyrelatert utredning/behandling - ca 30% av budsjett

Virkemidler for å endre praksis

The physician's experience of changing clinical practice: a struggle to unlearn

[Divya M. Gupta](#), [Richard J. Boland Jr.](#) & [David C. Aron](#)

Implementation Science **12**, Article number: 28 (2017) | [Cite this article](#)

Clinical practice is in a constant flux of change - each instance of unlearning and learning is merely a punctuation mark in this spectrum of change.

We suggest that physician unlearning models be modified to reflect the constantly changing nature of clinical practice and demonstrate that change is a multi-directional process

DET ENESTE VI VET VIRKER ER ØKONOMISKE INCENTIVER

Forventinger... WHO's definisjon av helse

«en tilstand av fullstendig fysisk, mentalt og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom og lyte»

Kan vi levere på dette; neppe.

Anslag; helsetjenesten kan forebygge eller behandle 10 % av all sykdom

Helse Sør-Øst RHF

Gode og likeverdige helsetjenester til alle som trenger det, når de trenger det, uavhengig av alder, bosted, etnisk bakgrunn, kjønn og økonomi.

Takk for oppmerksomheten

Ole.Tjomsland@helse-sorost.no